

Ammatillisen koulutuksen opettajat ja inkluusio

Minna Seppälä, TAMK & TAU

27.3.2025

Erityisen äärellä -seminaari

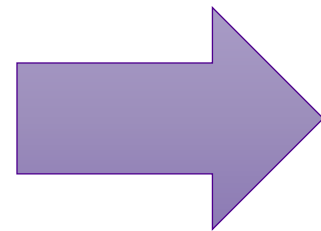
Inklusion tärkeitä lähtökohtia

YK:n ihmisoikeuksien julistus (1948)

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989)

Unescon Salamancan sopimus (UNESCO 1994)

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (2006)

Inklusio ei ole mielipidekysymys. Se on perusarvo, johon liittyy tasa-arvo, osallisuus, erilaisuuden arvostaminen, yhteisöllisyys.

Inklusion lähtökohdat perustuvat ajatukseen, että kaikki ihmiset, riippumatta heidän taustastaan, kyvyistään tai ominaisuuksistaan, tulisi ottaa mukaan ja saada yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja menestyä.

Ainscow & Miles, 2009;
Booth, 2011

Inklusiokeskustelun konteksteja

- *Yhteiskunnallinen näkökulma*, jossa pyrkimyksenä luoda yhteiskunta, jossa kaikilla on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua eri elämänalueille, kuten koulutukseen, työelämään, ja yhteisön toimintaan, riippumatta henkilön taustasta, kyvyistä tai erityistarpeista (Hargreaves & Fullan 1998).
- *Koulutuspoliittinen ja lainsäädännöllinen ideologia* (UNESCO 1990, 1994, 2017), jota toteuttavien toimenpiteiden tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, estää syrjintää ja myötävaikuttaa kaikkien ihmisten oikeuksien toteutumista.
- *Koulutuksellinen näkökulma*, jonka yhteydessä se tarkoittaa kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden oikeutta opiskella samassa koulu- ja oppilaitosympäristössä saaden sinne tarvittavat tukitoimet.

Ammatillisen koulutuksen opettajat ja inkluusio

- Opettajien inklusioasenteet ovat yleisesti ottaen myönteisiä (Forssell ym., 2023)
- Opettajien vahva ja kestävä inklusiominäpystyvyys ja myönteiset asenteet ovat inklusiivisen koulutuksen toteutumisen kannalta keskeisessä asemassa (Forssell ym., 2023)
- Ideaalien ja käytännön toteutuksen välillä on kuilu (Ryökkynen & Raudasoja, 2022)
- Inklusion määrittely ammatillisen koulutuksen opettajille on haastavaa, sillä inklusiota ei ole avattu Suomessa virallisissa asiakirjoissa, eikä inklusiosta keskustella oppilaitoksissa (Raudasoja, 2022)
- Hallintotasolla inkluusio liitetään ideologiaan, kun taas opettajat puhuvat erityisopetuksen käytännöistä osoittaen ihanteiden ja käytännön välistä kuilua (Ryökkynen & Raudasoja, 2022)

Inklusiivisen ammatillisen koulutuksen lähtökohta

”Jokaisella opiskelijalla on oikeus laadukkaaseen koulutukseen taustastaan, oppimisen haasteistaan tai erityistarpeistaan riippumatta.”

(Laki ammatillisesta koulutuksesta, 2017).

Ammatillisen koulutuksen opettajat ja inklusio - teoreettinen viitekehys

Laaja inklusiokäsitys, jossa inklusiivisia arvoja ja periaatteita painotetaan enemmän kuin kohderyhmiä.

Opiskelijoiden ja henkilöstön osallistumisen mahdollistaminen ja hyvinvoinnin tukeminen.

Ainscow et.al., 2006; Booth & Ainscow, 2002; 2016

Kysymys opettajille:

Mitä sinulle tulee mieleen sanasta inkluusio?

”Että kaikille hänelle sopivalla tavalla”

”Kaunis ajatus, mutta vaikea toteuttaa”

”Se, että kaikille ei tarjota opetusta samalla kaavalla”

”Kyllähän meillä on niinkun ihan eri tasoisia opiskelijoita ja eri taustaltaan olevia opiskelijoita sekaisin ja yhdessä”

”...kaikki kokee olevansa yhteisön jäseniä ja, että heitä kuullaan ja niinku et on vaikutusmahdollisuuksia sekä yhteiseen, että omaan, mitä tekeekin”

Tutkimuskysymykset

- 1) Miten ammatillisessa koulutuksessa rakennetaan inklusiivista oppilaitoskulttuuria?
- 2) Mitkä ovat osallistavan opetuksen periaatteet ammatillisessa koulutuksessa?
- 3) Millaisia ovat inklusiiviset käytännöt ammatillisessa koulutuksessa?

Seppälä, M., Kuusisto, E., & Mäkihonko, M. (2024). Ammatillisen koulutuksen opettajat ja inklusio. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 26(3), 48–69.
<https://doi.org/10.54329/akakk.148290>

1

Oppilaitoskulttuuri

- Yhteisöllisyyden rakentaminen
- Inklusiivisten arvojen vahvistaminen

2

Osallistavan opetuksen periaatteet

- Kaikille yhteinen koulu
- Moninaisuuden tukeminen

3

Inklusiiviset käytännöt

- Opetuksen järjestäminen
- Resurssien uudelleenarviointi ja -organisointi

Tulokset – opettajien näkökulma

Miten ammatillisessa koulutuksessa rakennetaan inklusiivista oppilaitoskulttuuria?

Hyväksytyksi tulemisen kokemus

Osallisuuden kokemus

Rohkaisu ja kannustaminen

Tasa-arvoinen toiminta

Toisen kunnioittaminen

Yhdenvertaisuus

Yhteinen keskustelu ja suunnittelu

Yhteinen kieli

Mitkä ovat osallistavan opetuksen periaatteet ammatillisessa koulutuksessa?

Opettajien kyvyt ja osaaminen vastaa tarpeita

Opiskelijoiden sitoutuminen opiskeluun ja tarjottavaan tukeen

Opiskeluhuollon palveluiden saatavuus

Opiskelun tukitoimien saatavuus opintojen eri vaiheissa

Saavutettavuus

Millaisia ovat inklusiiviset käytännöt ammatillisessa koulutuksessa?

Opetuksen järjestäminen yhteistoiminnallisesti

Työelämälähtöisyys

Pedagoginen saavutettavuus

Opettajien asiantuntijuuden laaja hyödyntäminen

Vertaisohjauksen hyödyntäminen oppimistilanteissa

Inklusiivisuutta edistävät ja hidastavat tekijät

Edistää

Yhteinen keskustelu ja suunnittelu.

Sitoutuminen määriteltyihin inklusiivisiin arvoihin ja toimintatapoihin.

Saavutettavuuden takaaminen.

Keskeneräisyyden sietäminen ”inklusiio ei valmistu koskaan”.

Opettajien osaamisen jatkuva kehittäminen.

Asenteelliset esteet.

Yhteisen inklusiokäsityksen puuttuminen.

Mistä puhutaan, kun puhutaan inklusiosta?

Ryhmädynamiikka on alati muutoksessa; haaste yhteisöllisyyden syntymiselle.

Käyttämätön yhteisopettajuuden resurssi.

Mitä on kirjattu arvoihin?

Hidastaa

Johtopäätökset

- Inklusiivisia käytäntöjä toteutuu, mutta niitä ei aina tunnisteta sellaisiksi
- Opettajat kaipaavat jaettua ymmärrystä inklusiosta
- Keskustelua ja määrittelyä on hyvä edelleen jatkaa
- Inklusio on jatkuva prosessi, eikä se valmistu koskaan
- Inklusiivisessa oppilaitoksessa on kaikille opiskelijoille tarjolla monenlaisia vaihtoehtoja
- Inklusio koskee koko oppilaitosyhteisöä
- Inklusion edistäminen ei ole yhden opettajan asia, vaan se on koko työyhteisön yhteinen asia
- Ilman oppilaitosjohdon tukea ja sitoutumista ei inklusiivisuus etene
- Inklusio ei ole mielipidekysymys

Lähteet

Ainscow, M., Booth, T. & Dyson, A. (2006). *Improving schools, developing inclusion*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203967157>

Ainscow, M., & Miles, S. (2009). Developing inclusive education systems: How can we move policies forward. *La educación inclusiva: de la exclusión a la plena participación de todo el alumnado* (p. 167-170).

Booth, T. (2011). The name of the rose: Inclusive values into action in teacher education. *Prospects*, 41, 303-318.

Booth, T., & Ainscow, M. (2002). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. 2. painos. Centre for Studies on Inclusive Education u.a.

Booth, T. & Ainscow, M. (2016). *Index for Inclusion – a guide to school development led by inclusive values*. 4. painos. Index for Inclusion Network.

Forsell, J., Mäkinen, M., Vainikainen, M.-P., Mäkihonko, M. & Seppälä, M. *NMI-Bulletin. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti* 33(3), 11-29

Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017/531.

Raudasoja, I.M. (2022). *Ammatillisen koulutuksen inklusio – Historiallisista takuista hyviin käytänteisiin?* [Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto]. Helda. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202302091257>

Ryökkönen, S. & Raudasoja, A. (2022). Finnish VET representatives' interpretations of inclusion. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*, 12(3), 1–19. <https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.221231>

Seppälä, M., Kuusisto, E., & Mäkihonko, M. (2024). Ammatillisen koulutuksen opettajat ja inklusio. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 26(3), 48–69. <https://doi.org/10.54329/akakk.148290>

Kiitos!

Minna Seppälä
Lehtori, väitöskirjatutkija

TAMK, TAU

